

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:
23/4004

Vår referanse:
23/234582 - 3

Sted, dato:
Oslo, 23.11.2023

Svar på invitasjon til skriftlige innspill - Rushåndhevingsutvalget

Politidirektoratet viser til brev fra Rushåndhevingsutvalget av 20.10.2023, hvor det bes om skriftlige innspill til utvalgets oppdrag. I brevet gis det en orientering om utvalgets mandat og en oversikt over spørsmål utvalget er bedt om å utrede.

Politidirektoratet vil ikke i det følgende gå inn på hvert enkelt av de spørsmålene som er listet i henvendelsen, men velger å gi noen merknader til utvalgte spørsmål som forhåpentligvis kan være nyttige for utvalgets videre arbeid.

Den rettslige avgrensningen av begrepet rusavhengig

Utvalget er bedt om å vurdere den rettslige avgrensningen av begrepet rusavhengig. Dette vurderes å være et overordnet spørsmål, siden flere av de øvrige spørsmålene som utvalget er bedt om å se på vil ha en avhengighet til dette spørsmålet.

Det er viktig med en drøfting av hvorvidt et juridisk begrep om rusavhengighet er praktikabelt og om det lar seg omsette i praksis av politiet, påtalemyndigheten og domstolen i deres daglige virke.

Utvalget bør problematisere i hvilken grad rusavhengighet er observerbart eller kan sies å være identifiserbart ved bruk av gitte kriterier, og om praktiseringen av dette vil kunne ivareta nødvendige krav til rettssikkerhet.

Det vil være svært vanskelig å sikre et samsvar mellom den juridiske og den medisinske vurderingen av rusavhengighet – all den tid dette vil skje i ulike prosesser, av personer med ulik fagbakgrunn og ulik kompetanse til å vurdere rusavhengighet.

Slik sett vil det være av stor interesse for utvalget og se hen til erfaringer så langt med bruk av betinget påtaleunntatelse eller betinget dom om oppmøte hos rådgivende enhet for russaker i kommunene. Her vil man kunne ha gjort seg erfaringer knyttet til vurderinger av rusavhengighet.

Den strafferettslige tilnærmingen til personer med begynnende rusavhengighet

Spørsmålet om en juridisk vurdering av begynnende rusavhengighet vil være svært krevende. Igjen gjør det seg gjeldende hvorvidt det teoretisk lar seg gjøre å avgrense dette, og videre hvorvidt en slik avgrensning vil være praktikabel i de vurderingene som skal gjøres av politi, påtalemyndighet og domstol.

Hvilke mengder narkotika som skal anses å være til egen bruk (terskelverdier)

Det vil være krevende i praksis for politiet å anslå type narkotisk stoff og hva stoffmengden utgjør av brukerdoser i praksis. Det bør også sees hen til at flere narkotiske stoffer stadig blir mer potente.

I en drøfting av terskelverdiene for hvilke mengder narkotika som skal anses å være til egen bruk, er det viktig å ta høyde for at dette også vil kunne få betydning for den øvrige kriminalitetsbekjempelsen. Kjøpere og selgere vil kunne innrette seg etter terskelverdiene som settes. Det er også viktig å ha med i betraktningen hvordan dette håndteres kumulativt, ved samtidig innehav av en rekke ulike typer av narkotika. narkotiske stoffer vil det kunne utgjøre en mengde narkotika med en høy gateverdi.

Hvorvidt de strafferettslige og straffeprosessuelle virkemidlene politiet har i dag er egnet til effektivt å kunne avdekke og forebygge narkotikabruk hos unge, og hvilke andre virkemidler politiet eventuelt trenger

Det er Riksadvokaten som har det overordnede fagansvaret for etterforskning og straffesaksbehandlingen. Riksadvokaten har i skriv av 9. april 2021 gitt føringer knyttet til påtalemyndighetens legalitetskontroll med tvangsmiddelbruk – relevant etterforskningsformål og forholdsmessighet – særlig om ransaking i narkotikasaker.

Høyesterett avsa 8. april 2022 tre dommer som omhandler rusavhengiges oppbevaring av narkotika til eget bruk (HR-2022-731-A, HR-2022-732-A og HR-2022-733-A). Høyesterett uttalte at rusavhengiges erverv, besittelse og oppbevaring av inntil fem gram heroin, amfetamin eller kokain til eget bruk heretter i alminnelighet skal føre til straffutmålingsfrfall. Det samme gjelder selve bruken av stoffene.

Riksadvokaten har på bakgrunn av disse avgjørelsene, i brev av 13. mai 2022, gitt retningslinjer om behandling av saker som gjelder rusavhengiges bruk av narkotika samt erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til egen bruk.

Politiet forholder seg til de rammene som er gitt på dette feltet. Når det stilles spørsmål ved om politiet har de virkemidlene de trenger for å kunne avdekke og forebygge, må det også presiseres at politiet kun er en av flere aktører med en rolle og et ansvar for det rusforebyggende arbeidet i samfunnet.

Politiet arbeider både i det forebyggende sporet og i straffesaksspolet. Det er viktig å sikre at arbeidet skjer innenfor rettslige rammer, og at politiet er svært bevisst på hvilket spor det arbeides etter. Strafferettslig forfølgning har også en forebyggende effekt, men virkemidlene er av straffeprosessuell eller strafferettslig art. Det må være høy bevissthet rundt hvilke virkemidler det er adgang til å bruke i det forebyggende sporet.

Når det gjelder politiets virkemidler i det rent forebyggende sporet, anses det å falle utenfor de spørsmål som Rushåndhevingsutvalget skal vurdere. Det berører ikke oppgaver i det forebyggende sporet knyttet til informasjonsarbeid, politiets møter med

barn og handlingsplikt ved bekymring for barns rusbruk, tilstedeværelse og oppsøkende virksomhet, trafikksikkerhetsarbeidet eller tverretatlig samarbeid.

Avsluttende merknader

Mye kriminalitet og mange uønskede hendelser, herunder ulykker, skjer i ruspåvirket tilstand. Det er mange aktører som har et ansvar innen rusfeltet. God forebygging og behandling på rusfeltet er derfor også god forebygging av kriminalitet og andre uønskede hendelser.

Politiet møter utfordringer knyttet til rusmidler i forbindelse med en rekke av våre oppgaver, bl.a. ordenstjeneste, forebygging, etterforskning, trafikksikkerhetsarbeid, forvaltningsoppgaver (f.eks. førerkort og våpen) og grense- og utlendingskontroll.

Politiet har en særskilt oppgave knyttet til å redusere tilgjengeligheten av illegale rusmidler. Narkotika er en av hovedinntektskilde for kriminelle nettverk både nasjonalt og globalt. Det er viktig å se disse elementene i sammenheng når man nå skal se på hvordan fremtidens ruspolitikk skal utformes.

I forbindelse med arbeidet med regjeringens forebyggings- og behandlingsreform, har Politidirektoratet spilt inn at det i arbeidet med denne bør klargjøres hvorvidt det er ønskelig at politiets skal ha en avdekkende rolle på dette feltet og hvorvidt det er behov for regelverksutvikling i aktuelt lovverk for å ivareta dette.¹ Rammene for dette oppfattes å være et politisk spørsmål og må sees i sammenheng med spørsmål vedrørende innsats fra øvrige aktører i det rusforebyggende arbeidet.

Med hilsen

Bjørn Eirik Vandvik
Avdelingsdirektør

Pål Meland
Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

---

¹ Brev til Helse- og omsorgsdepartementet av 01.07.2022.